

Katarzyna Czech

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Wydział Ekonomii
Katedra Międzynarodowych Stosunków Ekonomicznych
katarzyna.czech@ue.katowice.pl

ZAGRANICZNE INWESTYCJE BEZPOŚREDNIE (ZIB) W RELACJACH POLSKI Z KRAJAMI GRUPY BRICS – STAN OBECNY I PERSPEKTYWY ROZWOJU

Streszczenie: Celem opracowania jest próba oceny znaczenia ZIB we wzajemnych relacjach między Polską a krajami grupy BRICS i perspektyw rozwoju tej współpracy. Pozyskiwanie kapitału w formie ZIB z mniej tradycyjnych dla Polski kierunków, takich jak rynki krajów BRICS, a także szukanie nowych lokalizacji dla tej formy lokat kapitałowych, powinno zdynamizować rozwój polskiej gospodarki.

Analiza danych dotyczących wzajemnych powiązań kapitałowych w formie ZIB między Polską a krajami BRICS potwierdza ich niewielkie rozmiary i znaczenie dla analizowanych podmiotów. Wzrost wzajemnych powiązań kapitałowych analizowanych podmiotów wydaje się stanowić istotny element rozwoju polskiej gospodarki i poprawy jej pozycji na arenie międzynarodowej.

Słowa kluczowe: kapitał zagraniczny, zagraniczne inwestycje bezpośrednie, BRICS, Polska.

Wprowadzenie

Lata kryzysu 2007+ zwróciły, po raz kolejny, uwagę na nowe podmioty odgrywające w gospodarce globalnej coraz większą rolę, takie jak kraje BRICS. O znaczeniu tych krajów na arenie międzynarodowej świadczy utrzymywanie rozbudowanych relacji gospodarczych z krajami NAFTA i UE oraz krajami Afryki. Na uwagę zasługuje także sieć innych powiązań gospodarczych, w ramach których funkcjonują poszczególni członkowie grupy BRICS, co dodatkowo zwiększa siłę gospodarczą tego zrzeszenia. Brazylia współpracuje z krajami Mercosur, Rosja z WNP w ramach strefy wolnego handlu, RPA z Unią Afrykańską, a Chiny z krajami ASEAN, z którymi zawarły porozumienie o utworzeniu strefy wolnego handlu.

Potencjał ludnościowy i terytorialny BRICS, jak również dynamiczny charakter rozwoju poszczególnych członków grupy sprawiają, że współpraca z BRICS wydaje się stanowić szansę na rozwój korzystnych powiązań sprzyjających rozwojowi także polskiej gospodarki.

Celem opracowania jest próba oceny znaczenia zagranicznych inwestycji bezpośrednich we wzajemnych relacjach między Polską a krajami grupy BRICS i perspektyw rozwoju tej współpracy.

Zasadniczą tezą jest twierdzenie, że pozyskiwanie kapitału w formie ZIB z innych niż tradycyjne dla Polski kierunków, takich jak rynki krajów BRICS, a także szukanie nowych lokalizacji dla tej formy lokat kapitałowych, może stać się czynnikiem dynamizującym rozwój polskiej gospodarki. Współpraca z krajami BRICS wydaje się być ważnym uzupełnieniem utrwalonych więzi gospodarczych Polski w dążeniu do poprawy jej pozycji w gospodarce globalnej.

W opracowaniu wykorzystano następujące metody badawcze: analizę opisową i porównawczą, a także systematyzację informacji statystycznych oraz obserwację.

1. Grupa BRICS jako podmiot światowej gospodarki XXI w.

Jak powszechnie wiadomo, termin BRICS to akronim nazw kilku państw: Brazylii, Rosji, Indii, Chin i Republiki Południowej Afryki. W formule BRIC pojawił się w 2001 r. się jako idea amerykańskiego ekonomisty z banku Goldman Sachs, Jima O'Neilla, w raporcie Building Better Global Economic BRIC [O'Neill, 2001]. Kraje te wybrał bank z grupy krajów rozwijających się, uznając, że w ciągu kilkunastu lat będą one konkurowały z największymi gospodarkami świata¹.

Warto odnotować, że każdy z wybranych krajów miał atrybut, który wyróżniał go na tle pozostałych, oprócz zróżnicowania geograficznego, którego wybór nie był przypadkowy i także zasługuje na podkreślenie:

- Brazylia stosowała przez wiele lat strategię rozwoju opartą na rozwoju produkcji substytucyjnej wobec importu, w związku z tym kraj ten uzależnił się od eksportu kawy.
- Rosja to przykład gospodarki transformującej się, której rozwój oparty jest na bogatych złożach surowców istotnych w połączeniu z długoterminową dobrą koniunkturą na światowym rynku surowców.
- Indie swój wzrost gospodarczy opierają na rozwoju technologii informatycznych przy utrzymaniu określonego poziomu produkcji przemysłowej.

¹ Prognoza dotyczyła roku 2050.

- Chiny były postrzegane jako kraj bazujący na ekstensywnym wykorzystaniu zasobów, głównie siły roboczej, a z biegiem lat na coraz większą skalę także kapitału [Ministerstwo Gospodarki, 2007, s. 50].

Eksperti banku inwestycyjnego Goldman Sachs oceniają, że w okresie 2000-2005 udział tych państw we wzroście światowego PKB wyniósł ok. 28%, a według parytetu siły nabywczej nawet 55% [Ministerstwo Gospodarki, 2007].

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że przyjęcie w 2011 roku do grupy BRIC RPA miało przyczynić się do osiągania trwałego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu, zrównoważonemu rozwojowi i dobrobytowi tego nieformalnego, jak do tej pory, zrzeszenia.

Grupa krajów BRICS zajmuje obecnie 26% powierzchni Ziemi oraz tworzy 21% światowego PKB. Nie bez znaczenia jest też perspektywa wzrostu wskaźnika PKB, co jest związane ze spektakularną dynamiką rozwoju gospodarek Chin i Indii. W sytuacji wysokiej stopy bezrobocia w Europie i wciąż trudnej sytuacji w USA, istotnego znaczenia nabiera fakt, że grupa BRICS to także duży potencjalny rynek pracy oraz duży potencjalny rynek konsumpcyjny.

Tabela 1. Wybrane wskaźniki społeczno-ekonomiczne krajów BRICS

Wyszczególnienie	Rok	Brazylia	Rosja	Indie	Chiny	RPA
Liczba ludności (mln)	2012	198	143	1 236	1 350	50
HDI (miejsce w rankingu/ wartość)	2013	79/0,744	57/0,718	135/0,586	91/0,719	118/0,658
Wzrost liczby ludności (%)	2012	0,9	0,2	1,3	0,5	1,3
Oczekiwana długość życia (lata)	2012	73,6	70,5	66,2	75,2	56,1
Wskaźnik Giniego	2009	54,7	40,1	33,9*	42,1	63,1
Wzrost PKB (%)	2012	1,0	3,4	4,7	7,7	2,5
DNB per capita PPP (USD)	2012	14 350	22 710	5 080	10 890	11 970
Wartość eksportu towarów (mld USD)	2012	243	529	293	2 049	87
Udział w światowym eksporcie towarów (%)	2012	1,3	2,9	1,6	11,2	0,5
Wartość eksportu usług (mld USD)	2012	38	58	148	190	15
Udział w światowym eksporcie usług (%)	2012	0,9	1,3	3,4	4,4	0,4
Eksport towarów i usług jako % PKB (%)	2012	12,6	29,6	24	27,3	29,9
Import towarów i usług jako % PKB	2012	14,0	22,6	30,7	24,5	31,8
Wartość oficjalnych rezerw walutowych (mld USD)	2013	378,3	515	295	3821	48,5
Udział oficjalnych rezerw w światowych rezerwach walutowych (%)	2013	3,1	4,2	2,4	31,6	0,4

* W przypadku Indii dane z 2010 r.

Źródło: [www 1; www 2; www 3].

Obecnie ludność tych krajów stanowi bowiem ok. 42% ludności globu, a obserwowane w nich dynamiczne procesy demograficzne wydają się stanowić, perspektywnie, jeszcze korzystniejsze warunki dla przyszłości tej grupy krajów, w przeciwieństwie do krajów wysoko rozwiniętych Unii Europejskiej czy Ameryki Północnej [Kolka, 2014].

Porównanie wybranych wskaźników społeczno-ekonomicznych przedstawione w tabeli 1 potwierdza zróżnicowanie krajów tworzących BRICS. Dowodem na ich niejednorodność jest m.in. 4-krotna rozpiętość w wysokości DNB per capita według parytetu siły nabywczej czy też blisko 10-krotna różnica w wartości eksportu ich towarów i usług. Przekłada się to na duże różnice w udziałach poszczególnych krajów BRICS w światowych przepływach towarów, w których Chiny zajmują pierwsze miejsce, a RPA znajduje się poza pierwszą trzydziestką, co potwierdzają dane zawarte w tab. 1.

Nie bez znaczenia, dla spójnego wizerunku i umacniania pozycji międzynarodowej krajów grupy BRICS, są natomiast zamiary (niektóre już zrealizowane) władz tych krajów związane z organizacją największych imprez sportowych w świecie. Chiny organizowały letnie igrzyska olimpijskie w 2008 r., RPA gościła uczestników mistrzostw świata w piłce nożnej w 2010 r., Rosja była gospodarzem zimowych igrzysk olimpijskich w 2014 r., a Brazylia zorganizowała mistrzostwa świata w piłce nożnej w 2014 r. i letnie igrzyska olimpijskie w 2016 r. Nawet Indie ubiegały się, w pierwszym etapie, o organizację olimpiady w 2020 r.

2. Atrakcyjność inwestycyjna jako determinanta napływu kapitału – Polska a kraje BRICS

Rozwój powiązań między podmiotami gospodarki globalnej obserwowany po II wojnie światowej z czasem doprowadził do zmiany skali ich ważności, w porównaniu z gospodarką bazującą na tradycyjnym międzynarodowym podziale pracy. Chociaż wymiana towarowa pozostała istotną formą przepływów w gospodarce końca XX i początku XXI w., znacznie większego znaczenia nabrały powiązania kapitałowe i często im towarzyszący przepływ technologii.

Intensyfikacja międzynarodowego obiegu kapitału związana jest z różną skalą wzrostu gospodarczego w poszczególnych rejonach świata, jak również, zwłaszcza w ostatnich latach, ze zróżnicowaną skalą skutków kryzysu gospodarczego. W długim okresie jest to również rezultat rosnącej konkurencji i liberalizmu międzynarodowego. W ramach międzynarodowego przepływu kapitału, można zaobserwo-

wać stopniowy wzrost udziału zagranicznych inwestycji bezpośrednich, które wypierają inwestycje portfelowe [Broll, 1990, s. 20].

Jednym z istotnych elementów wpływających na wielkość napływu kapitału zagranicznego, zwłaszcza w formie inwestycji bezpośrednich, do danego kraju, jest jego ocena z punktu widzenia klimatu inwestycyjnego, decydującego o tzw. atrakcyjności inwestycyjnej.

Istnieje wiele koncepcji wyjaśniających pojęcie klimatu inwestycyjnego i tworzących go elementów. Według L.C. Nehrta klimat inwestycyjny tworzą klimat ekonomiczny, klimat społeczny, klimat administracyjny i klimat polityczny [1970]. W światowej literaturze klasyczny i jednocześnie kompleksowy model determinant sprzyjających napływowi ZIB przedstawił J.H. Dunning. Określany jest on paradygmatem OLI ujmującym przewagi lokalizacyjne, przewagi własnościowe i korzyści z internalizacji jako kombinację czynników decydującą o napływie ZIB [Dunning, 1981, s. 72-73].

Wśród polskich autorów pojęcie klimatu inwestycyjnego także nie jest definiowane w taki sam sposób. Według J. Witkowskiej „[...] na klimat inwestycyjny składa się nie tylko system różnych ulg dla inwestorów, ale także stabilność polityczna kraju przyjmującego oraz skala ryzyka politycznego i ekonomicznego związanego z bezpośrednimi inwestycjami w danym kraju” [1996, s. 57], natomiast S. Luc uważa, że klimat inwestycyjny oznacza „[...] całokształt działań państwa przyjmującego kapitał i państwa pochodzenia inwestora, które zachęcają lub zniechęcają do podejmowania zagranicznych inwestycji bezpośrednich” [2000, s. 19]. Tymczasem według W. Karaszewskiego o atrakcyjności kraju dla zagranicznych inwestycji zagranicznych decyduje wiele czynników, które można podzielić na następujące grupy:

- czynniki o charakterze demograficznym i geograficznym;
- czynniki o charakterze społeczno-politycznym – polityczna stabilizacja gospodarki, reguły i zasady wejścia i działalności kapitału zagranicznego, struktura i zasady funkcjonowania rynków, polityka konkurencji, podatkowa, prywatyzacyjna;
- czynniki o charakterze ekonomiczno-gospodarczym – rozmiar rynku, specyfika preferencji konsumentów, dochód na mieszkańca, poziom inflacji, stopień zadłużenia kraju, dostęp, koszty i kwalifikacje siły roboczej, surowców, technologii, zasobów, nakłady na badania i rozwój;
- czynniki otoczenia biznesu – czyli przyjazny klimat inwestycyjny, zachęty inwestycyjne, poziom ryzyka inwestycyjnego, stopień korupcji, udogodnienia społeczne, funkcjonowanie aparatu administracyjnego, warunki funkcjonowania zagranicznych przedsiębiorstw, infrastruktura [Karaszewski (red.), 2005, s. 150].

Wśród czynników determinujących napływ kapitału do krajów BRICS wymienia się rozwój infrastruktury i inwestycji, a także poziom inflacji jako miernik stabilności oraz wzrost produkcji przemysłowej sprzyjający wzrostowi wydajności gospodarki krajowej, dlatego ważnym celem jest także utrzymanie stabilności waluty [Vijayakumar, Sridharan, Rao, 2010].

Mówiąc o atrakcyjności inwestycyjnej krajów BRICS, należy odnotować, że region ten został uznany za najistotniejszy pozytywny czynnik wpływający na przepływ ZIB w latach 2013-2015. Badanie zostało przeprowadzone przez UNCTAD wśród menedżerów największych korporacji [UNCTAD, 2013]. W tym samym badaniu aż trzy kraje BRICS (Chiny, Indie, Brazylia) znalazły się wśród pięciu najlepszych lokalizacji ZIB na lata 2013-2015, a wszystkie kraje grupy należą do grupy piętnastu najatrakcyjniejszych destynacji dla kapitału w formie ZIB na lata 2013-2015. Chiny zostały także wskazane jako potencjalnie najlepszy inwestor zagraniczny w analizowanym okresie [UNCTAD, 2013, s. VIII]. Biorąc pod uwagę, że badanie jest efektem opinii najważniejszych uczestników międzynarodowych przepływów kapitału, jego wyniki wydają się wiarygodnie pozycjonować dominujące światowe kierunki przepływu ZIB w najbliższym okresie, właśnie wśród krajów BRICS.

Analizując czynniki decydujące o atrakcyjności Polski jako celu lokowania ZIB w najbliższych latach, należy podkreślić, że Polska uzyskała 14 miejsce na liście najatrakcyjniejszych lokalizacji ZIB na lata 2013-2015, według wspomnianego badania przygotowanego przez UNCTAD [2013, s. 15]. Natomiast do czynników decydujących o atrakcyjności Polski jako miejsca lokowania kapitału w formie ZIB należą od lat: duży rynek zbytu, dynamiczny rozwój, położenie geograficzne, przynależność do UE, zasoby dobrze wykszcolonej kadry, a także relatywnie niskie koszty pracy, chociaż znaczenie tego czynnika z biegiem czasu maleje.

3. Polska i Kraje BRICS jako importerzy i eksporterzy kapitału w formie ZIB

Jednym z istotnych elementów decydujących o wzroście potencjału gospodarek narodowych jest bez wątpienia ich udział w międzynarodowych przepływach kapitału. Zarówno Polska jak i kraje grupy BRICS od lat biorą aktywny udział w międzynarodowym przepływie kapitału w formie ZIB. Udział ten jest jednak nieproporcjonalny, ze względu na nieporównywalny potencjał obydwu podmiotów, co potwierdzają dane zawarte w tabeli 2.

Z punktu widzenia krajów BRICS na uwagę zasługuje coraz większy ich udział w światowym napływie kapitału w formie ZIB, który w 2013 osiągnął

22%, co oznacza spektakularną dominację tej grupy jako uczestnika światowych przepływów kapitału. Wyróżniającą się jest także skumulowana wartość inwestycji dokonanych w krajach BRICS, która do 2013 r., według UNCTAD, osiągnęła ponad 2 bln USD. Analiza danych zawartych w tabeli 2, potwierdza także dużą rolę BRICS jako źródeł pochodzenia kapitału. Do końca 2013 r. ich inwestycje za granicą, w formie ZIB, przekroczyły 1,6 bln USD. Należy jednak podkreślić dominującą rolę Chin jako podejmującego ZIB wśród krajów BRICS. W latach 2008-2013 wartość inwestycji chińskich za granicą bez mała podwoiła się, wzrastając z 55,9 mld w 2008 do 101 mld w 2013 r. [UNCTAD, 2014]. Nie bez znaczenia jest też gwałtowny wzrost udziału Rosji jako źródła pochodzenia kapitału. Jego wartość w 2013 r. podwoiła się w porównaniu z rokiem poprzednim i wyniosła 94,9 mld USD.

Tabela 2. ZIB w krajach BRICS i w Polsce w latach 2008-2013

Wyszczególnienie	BRICS						Polska					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Napływ ZIB w mld USD	284	201	237	286	267	322	14,8	12,9	13,8	20,6	6,1	6,0
Dynamika napływu w %	-	-29	17,9	20,6	-6,7	20,6	-	-13	6,9	49,2	-70	-2
Udział w światowym napływie ZIB w %	16	16	17	17	20	22	0,81	1,05	0,97	1,2	0,45	0,41
Odpływ ZIB w mld USD	150,1	106,9	148,8	152,5	145,3	199,7	4,4	4,6	7,2	8,1	0,7	-4,8

Źródło: [UNCTAD, 2013, 2014].

Na tle krajów BRICS udział Polski w światowych strumieniach ZIB nie wygląda imponująco. Bardziej niepokojąca jest natomiast, obserwowana w przypadku Polski, tendencja do zmniejszania się naszego udziału w światowym napływie ZIB obserwowana od 2011. Jest ona konsekwencją kryzysu 2007+, który ograniczył działalność inwestycyjną w krajach UE, głównych źródłach pochodzenia kapitału inwestowanego w Polsce.

Potencjał ludnościowy krajów BRICS spowodował natomiast, że ponad ośmiokrotnie jest większa w Polsce wartość ZIB przypadająca na 1 mieszkańca, co potwierdzają dane zawarte w tab. 3.

Tabela 3. Skumulowane wartości ZIB w krajach BRICS i w Polsce w 2013 roku

Wybrane wartości ZIB	BRICS	Polska
Skumulowana wartość ZIB napływających w mld USD	2623	252
Skumulowana wartość ZIB per capita w USD	880	6541
Skumulowana wartość ZIB odpływających w mld USD	1623,6	54,97

Źródło: [UNCTAD, 2013, 2014].

4. Kraje BRICS jako partnerzy Polski w przepływie kapitału w formie ZIB

Mimo aktywności Polski jako celu lokat w formie ZIB, obserwowanej od początku procesu transformacji gospodarki, można zauważyć geograficzną koncentrację źródeł pochodzenia tego kapitału. Od lat dominujący inwestorzy pochodzą z krajów Unii Europejskiej i Stanów Zjednoczonych. Znajduje to odzwierciedlenie w relatywnie niewielkiej wartości wzajemnych transferów kapitału między Polską a krajami BRICS, co przedstawiają dane zawarte w tab. 4. Inwestorów z tych krajów można jednak znaleźć na liście tych, których dzięki znaczącej wartości inwestycji umieszczono na liście największych inwestorów zagranicznych w Polsce.

Wśród największych inwestorów zagranicznych z krajów grupy BRICS na dzień 31.12.2013 r. PAIIZ wymienił:

- dwóch inwestorów z **Brazylii** – IT Stefanii i Stefanii INC w branży informatycznej,
- pięciu inwestorów z **Rosji**, głównie w przemyśle: Ekoton, Kaspersky Lab, Luxoft, OAO Gazprom, OAO LUKOIL,
- dziewięciu inwestorów z **Indii**, wśród których znalazły się głównie firmy z branży informatycznej: CSS Corporation, Essel Group, Essel Propack Ltd., HCL, Infosys BPO, KPIT Cummins Infosystems Ltd., Rishabh Instruments Pvt.Ltd., Uflex Ltd., Wipro,
- sześciu inwestorów **chińskich** reprezentowanych przez firmy przemysłowe: Haoneng Packaging, LiuGong Machinery, Shanxi Yuncheng Plate-Making Group, Sino Frontier Properties Ltd., Suzhou Victory Precision Manufacture Co., TPV Technology Ltd. [PAIIZ, 2014].

Na liście nie znalazł się żaden inwestor z RPA, co potwierdza wyrażoną w liczbach, symboliczną działalność firm z tego kraju na polskim rynku w formie ZIB.

Tabela 4. Napływ kapitału do Polski z krajów BRICS w latach 2008-2012 w mln USD

Kraj	2008	2009	2010	2011	2012	2008-2012
Brazylia	-0,3	-106,9	-111,9	3,8	-5,5	-220,8
Rosja	-72,9	-97,1	-30,4	26,8	25,1	-148,5
Indie	17,5	-4,8	-17,4	-0,8	2,7	-2,8
Chiny	139,6	-191,7	0,4	101,2	-148,4	-98,9
RPA	-4,5	-0,2	10,9	-122,8	-148	-264,6
Ogółem BRICS	79,4	-400,7	-148,4	8,2	-274,1	-735,6

Nota:

Znak (-) oznacza wycofanie kapitału z Polski.

Źródło: [NBP, 2013].

Tabela 5. Wybrane wielkości związane z napływem ZIB do Polski z krajów BRICS w mln USD i w %

Kraj	Stan zobowiązań Polski z tytułu ZIB wobec krajów BRICS stan na koniec 2012 r.	Dochody inwestorów z krajów BRICS z zainwestowanych ZIB w Polsce w 2012 r.
Brazylia	4,90	0,20
Rosja	674,90	14,10
Indie	92,00	9,1
Chiny	288,1	5,80
RPA	200,60	126,60
Ogółem BRICS	1260,50	155,80
Ogółem świat	235110,70	18170,20
Udział % BRICS	0,54	0,86

Źródło: [NBP, 2013].

Mimo wycofywania się z Polski inwestorów z krajów BRICS, czyli dezinvestycji, obserwowanego w latach 2008-2012 (z wyjątkiem roku 2011), wartość zobowiązań netto z tytułu ich ZIB w Polsce pozostała na poziomie 1260,5 mln USD. Było to spowodowane wzrostem wartości udziałów kapitałowych nierezydentów z krajów BRICS w polskich przedsiębiorstwach [NBP, 2013]. Natomiast wartość dochodów inwestorów z krajów BRICS w 2012 r. wyniosła 155,8 mln USD. Udział analizowanych wielkości w ogólnych wartościach dla Polski potwierdza jednak marginalne znaczenie tych inwestycji na koniec 2012 r., co obrazują dane zawarte w tab. 5.

Analiza wartości inwestycji podejmowanych przez polskich inwestorów w krajach BRICS wskazuje natomiast na zdecydowaną dominację inwestycji podejmowanych w Rosji, co potwierdzają dane zawarte w tab. 6.

Tabela 6. Odpływ kapitału z Polski do krajów BRICS w latach 2008-2012 w mln USD

Kraj	2008	2009	2010	2011	2012	2008-2012
Brazylia	0,3	0,6	-103,9	17	81	-5
Rosja	197,3	102,5	-222,2	184,5	191,7	453,8
Indie	35,3	82,7	9,1	18,1	34,2	179,4
Chiny	0,9	-3,0	-6,3	14,6	31,3	37,5
RPA	3,0	-2,5	-2,9	11,3	0,3	9,2
Ogółem BRICS	236,8	180,3	-326,2	245,5	338,5	674,9

Źródło: [NBP, 2013].

Na uwagę zasługuje także wartość dochodów polskich inwestorów z inwestycji podjętych w 2012 r. w Rosji, które wyniosły 143,8 mln USD i były jednymi z najwyższych w tym okresie (por. tab. 6). Należy także odnotować udział stanu należności z tytułu polskich inwestycji w krajach BRICS, w stosunku do ogółu polskich inwestycji za granicą, który na koniec 2012 r. wynosił 3,3%, natomiast udział polskich inwestorów z tytułu kapitału zainwestowanego w omawianej grupie krajów wyniósł w 2012 r. 8,1%, co potwierdzają dane przedstawione w tab. 7.

Tabela 7. Wybrane wielkości związane z odpływem kapitału z Polski do krajów BRICS w mln USD i w %

Kraj	Stan należności z tytułu polskich inwestycji w krajach BRICS stan na koniec 2012 roku w mln USD	Dochody polskich inwestorów z zainwestowanych w krajach BRICS ZIB w 2012 roku
Brazylia	50,8	1,4
Rosja	1413,8	143,8
Indie	217,5	14,5
Chiny	173,2	2,8
RPA	23,9	0,4
Ogółem BRICS	1879,2	160,9
Ogółem świat	57363,8	1984,7
Udział BRICS w %	3,3 %	8,1%

Źródło: [NBP, 2013].

O zainteresowaniu rynkami krajów BRICS przez polskie korporacje świadczy zaangażowanie na tym rynku największych z nich. Na uwagę zasługuje np. inwestycja w branży biotechnologicznej firmy Bioton S.A. w Indiach czy też inwestycja w przemyśle chemicznym firmy Selena realizowana w Chinach. Mimo relatywnie niewielkiej wartości polskich inwestycji w krajach BRICS, zwraca uwagę, że wśród ośmiu największych inwestycji typu greenfield podjętych przez polskich inwestorów w latach 2011-2012, aż dwie z nich dotyczą przedsięwzięć zrealizowanych właśnie na jednym z rynków BRICS – rynku chińskim. Obydwie realizacje dotyczyły przemysłu spożywczego, a inwestorami były Spółdzielnia Mleczarska Mlekovita i Konsol [VCC-IBRKK, 2012].

Podsumowanie

Dynamiczny charakter gospodarki globalnej wymusza zmiany i dostosowania ze strony jej podmiotów. Proces ten nabiera jeszcze większego znaczenia w okresach nierównowagi, wymagających podjęcia skutecznych decyzji i działań dla ograniczenia wpływu niekorzystnej sytuacji na funkcjonowanie poszczególnych gospodarek narodowych.

Zróżnicowanie kierunków współpracy gospodarczej wydaje się być istotnym czynnikiem sprzyjającym dywersyfikacji ryzyka związanego np. z okresami osłabienia koniunktury, występującymi z różną częstotliwością i natężeniem w poszczególnych regionach świata.

Członkostwo Polski w UE, poprzedzone okresem stowarzyszenia, nasiliło powiązania gospodarcze między Polską a krajami UE w zakresie przepływu towarów usług, jak również kapitału. Okres kryzysu pokazał jednak słabość dominacji takich jednokierunkowych powiązań. Z tego punktu widzenia szukanie alternatywnych, w stosunku do krajów UE, kierunków współpracy gospodarczej, wydaje się być szansą nie tylko na ograniczenie ryzyka, ale także na przyspieszenie rozwoju, zwłaszcza jeśli forma współpracy dotyczy przepływu kapitału w formie Zagranicznych Inwestycji Bezpośrednich, wiążącego się najczęściej z nowymi miejscami pracy i napływem technologii.

Analiza danych dotyczących wzajemnych powiązań kapitałowych w formie ZIB między Polską a krajami BRICS, potwierdza ich niewielkie rozmiary i znaczenie dla analizowanych podmiotów.

Biorąc jednak pod uwagę, że zarówno Polska, jak i kraje BRICS są traktowane jako atrakcyjne, z punktu widzenia podejmowania na ich terenie inwestycji, a wybrane kraje BRICS również jako potencjalnie źródło ZIB, rozwój wzajemnych powiązań wydaje się stanowić istotny element poprawy pozycji Polski na arenie międzynarodowej. Szczególnego znaczenia nabierają powiązania kapitałowe Polski z Chinami i Rosją. Kontakty gospodarcze z Rosją są jednak obciążone uwarunkowaniami politycznymi, zdecydowanie niesprzyjającymi w ostatnim okresie. Przepływ kapitału między Polską a Chinami może natomiast okazać się pomocny w otwarciu się na inwestycje pochodzące z Brazylii, Indii czy nawet z RPA, jak również ułatwić podejmowanie inwestycji przez polskie korporacje na terenie tych krajów.

Literatura

- Broll U. (1990), *Direktinvestitionen und multinationale Unternehmen*, Frankfurt a. Main – Bern – New York – Paris.
- Dunning J.H. (1981), *International Production and the Multinational Enterprise*, G. Allen and Unwin, London.
- Karaszewski W. red., (2005), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w podnoszeniu konkurencyjności polskiej gospodarki*, WUMK, Toruń.
- Kolka M.A. (2014), *BRICS, czyli kilka pytań jeszcze dziś bez odpowiedzi*, <http://globaleconomy.pl/newsy-tygodnia/mikrokomentarz-swiat/11210-mikrokomentarz-europa-21-07-26-072014-magdalena-a-kolka-brics-czyli-kilka-pytan-jeszcze-dzis-bez-odpowiedzi> (dostęp: 27.07.2014).
- Luc S. (2000), *Zagraniczne inwestycje bezpośrednie a przekształcenia strukturalne w przemyśle polskim*, SGH, Warszawa.
- Ministerstwo Gospodarki (2007), *Rosja – wewnętrzne i zewnętrzne aspekty funkcjonowania gospodarki*, Departament Analiz i Prognoz, Warszawa.
- NBP (2013), *Zagraniczne Inwestycje Bezpośrednie w Polsce w 2012 roku*, Notatka, Warszawa, <http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/publikacje/zib/zib.html> (dostęp: 24.07.2014).
- Nehrt L.C. (1970), *The Political Climate for Private Foreign Investment – with Special Reference to North Africa*, Praeger Publishers, New York – Boston – Washington.
- O’Neill J. (2001), *Building Better Global Economic BRICs*, “Global Economics Paper”, No. 66, GS Global Economic Website, Goldman Sachs, <http://www.goldmansachs.com/our-thinking/archive/archive-pdfs/build-better-brics.pdf> (dostęp: 20.07.2014).
- PAIIZ (2014), *Lista największych inwestorów zagranicznych w Polsce – grudzień 2013*, http://www.paiz.gov.pl/publikacje/inwestorzy_zagraniczni_w_polsce# (dostęp: 25.07.2014).
- UNCTAD (2013), *World Investment Prospects Survey 2013-2015*, United Nation, New York – Geneva.
- UNCTAD (2014), *World Investment Report. Investing in the SDGs: An Action Plan*, New York – Geneva.
- VCC [Vale Columbia Center on Sustainable International Investment] – IBRKK [Instytut Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktury] (2012), *Polish Multinationals Go beyond Europe*, Report dated June 14, 2012, Warsaw – New York.
- Vijayakumar N., Sridharan P., Rao K.C.S. (2010), *Determinants of FDI in BRICS Countries: A Panel Analysis*, “International Journal of Business Science and Applied Management”, Vol. 5, Iss. 3.
- Witkowska J. (1996), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Europie Środkowoschodniej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- [www 1] <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2188rank.html> (dostęp: 10.07.2014).

[www 2] <http://databank.worldbank.org/data/home.aspx>, http://www.statssa.gov.za/news_archive/Docs/FINAL_BRICS%20PUBLICATION_PRINT_23%20MARCH%202013_Reworked.pdf (dostęp: 10.07.2014).

[www 3] <http://hdr.undp.org/en/data> (dostęp: 10.07.2014).

FOREIGN DIRECT INVESTMENT IN RELATIONS BETWEEN POLAND AND BRICS COUNTRIES – CURRENT STATE AND PERSPECTIVES

Summary: The aim of the study is an attempt of evaluation of the importance of foreign direct investment in mutual relations between Poland and BRICS countries and prospects of this cooperation. Raising capital in the form of foreign direct investments (FDI) from less traditional directions for Poland, such as the BRICS countries, as well as searching for new locations for this form of capital investments, should boost the development of the Polish economy. The analysis of data related to mutual capital relations in the form of FDI between Poland and BRICS countries, confirms their small size and limited importance for the analyzed entities.

Keywords: foreign direct investment, BRICS, Poland, capital relations.